

Utrikeshandelsminister Malmierca på rundtur bland alla paviljonger

ZIDEM:

Särskilt utvecklingsområde

Eva Björklund

Intill Mariels nya stora containerhamn anläggs ett "särskilt utvecklingsområde", ZIDEM - Zona Especial de Desarrollo Mariel - för både export/import och den inre marknaden. Planerna presenterades för ett år sedan och formella beslutet togs av regeringen i april att bygga upp landets första industriella "friområde" i Mariel, i länet Artemisa. Det ska vara en plattform för utveckling av import, tillverkning och försäljning på export eller i landet. Hamnen och det intilliggande industriområdet är ett samriskprojekt mellan Brasilien och Kuba som beräknas kosta 900 miljoner US-dollar, varav 640 kommer från Brasilien och resten från Kuba. Där ingår flera industrier som liksom själva hamnen byggs av brasilianska Odebrecht, bland annat för busstillverkning.

För de utländska och inhemska företag som får tillstånd att investera och verka i "Särskilda utvecklingsområdet" på ca 400 kvadratkilometer kommer särskilda regler att gälla för tullar, beskattning, anställningsförhållanden, valutahantering, försäkringar mm. De kommer att befrias från importtullar för varor som ska förädlas för vidareexport och undantas inledningsvis från beskattning. Efter första året utgår 1 procent skatt på försäljning och tjänster, och om 10 år ska vinstskatten uppnå 12 procent. Men från första stund kommer de att betala en avgift för områdets utveckling.

Bidra till landets utveckling

Syftet med ZIDEM är att bidra till landets utveckling, ökad export, ersättning för import, högteknologisk

utveckling, kunskapsöverföring, utländska investeringar, nya arbetstillfällen, hållbar miljö, utbyggd infrastruktur, effektivitet logistik för import, export och distribution, nya nationella och utländska företag, allt detta i samklang med övrig ekonomisk verksamhet. Prioriteras ska utveckling inom områden där Kuba har mycket att komma med som bioteknologi och läkemedel, men också förnybar energi och organiskt jordbruk samt områden där Kuba behöver få igång en utveckling som telekommunikationer och dator teknik. Alla investeringar ska bedömas utifrån en helhetssyn så att de kan stärka varandra i en effektiv produktionskedja.

Regeringsbeslut och Områdeskontor

Det finns en utvecklingsplan för området som grund för beslut om tillstånd för investerare och verksamheter. De strategiska besluten fattas på regeringsnivå: prospektering och utvinning av naturtillgångar, användning av förnybara energikällor, överföring av statlig egendom, offentlig verksamhet som transporter, kommunikation, vattenförsörjning, elförsörjning, anläggningsverksamhet, byggnadsverksamhet, verksamhet som riktar sig till hälsovårdssektorn, utbildning och de väpnade styrkorna och alla helt utlandsägda investeringar.

I övrigt ska verksamheten styras av ett Områdeskontor med och en styrelse med företrädare för arbets- och socialdepartementet, teknik- och miljödepartementet, utrikeshandelsdepartementet osv samt Institutet för fysisk planering och Artemisas länsstyrelse.

Tillstånd att investera och verka i området kan ges till utländska enskilda eller juridiska personer (företag, organisationer etc) och till inhemska juridiska personer, som regel på 10 år, men möjlighet till förlängning upp till 50 år, om det skulle vara till fördel för landets utveckling.

Omfattande regelverk

Det finns ett mycket omfattande regelverk för tillståndsgivningen med en lång rad villkor: verksamheten ska ligga inom ramen för det utvecklingsprogram som regeringen antagit och bedömas vara tekniskt, ekonomiskt och miljömässigt lämplig. För alla investeringar och all verksamhet krävs en miljökonsekvensutredning som ska uppfylla lagkraven när det gäller miljöskydd och hållbar miljöutveckling. De som ansöker om tillstånd ska också förbinda sig att göra avsättningar till Områdets utvecklingsfond.

De ska också följa Kubas lagstiftning för arbetsrätt och social trygghet. För anställning av kubansk arbetskraft kommer samma villkor att gälla som hittills för de som arbetar inom samriskföretag med utländskt kapital, t ex inom turistindustrin. De anställs av ett statligt kubanskt bemanningsföretag där de får löner, social trygghet och anställningstrygghet enligt kubansk lagstiftning. Arbetsköparen i "friområdet" betalar till arbetsförmedlingen. Det är ett sätt att undvika såväl svältlöner i "friområdet" som lönekonkurrens som skulle dränna kubanska företag på högutbildad arbetskraft.

Investeringar och verksamhet

Investeringsstillstånd kan ges för byggnads- och anläggningsverksamhet: uppförande av kontor, fabriker, lagerlokaler, lokaler för handel och service, utbyggnad av infrastruktur, anläggningar för rekreation, transportverksamhet, bostäder, hotell och andra lokaler som behövs för personal och brukare och för produktion av varor och tjänster samt handel.

Den verksamhet som kan få tillstånd är sånt som vidareförädling och sammansättning av halvfabrikat, drift av flygplatser, hamnar, järnvägar, landsvägstransporter, export och importhantering, bank- och försäkringstjänster, utveckling av ren teknologi, service till vetenskapligt och tekniskt forskningsarbete samt fastighetsförvaltning och uthyrning till tredje person som bedriver verksamhet. Samt fiskodling och jordbruk.

Villkor för tillstånd

- För att få tillstånd ska den sökande förbinda sig att
- Inleda avtalade investeringar inom 180 dagar,
 - Betala sin avtalade kvot till Områdets utvecklingsfond
 - Upprätthålla avtalad infrastruktur för lämpliga arbetsförhållanden och tillgång till grundläggande service samt parker och rekreativsmöjligheter inom området
 - Främja och utveckla program för teknisk yrkesmässig vidare- och fortbildning av de anställda i mån av behov
 - Uppfylla normer och krav för miljöskydd, skydda mark, vattentillgångar, havsområden, flora och fauna, kontrollera djurhälsa och växtlighet
 - Uppfylla krav på arbetsrätt och social trygghet
 - Underlätta myndigheternas inspektioner och kontroller av avtalsvillkorens uppfyllande
 - Inom 90 dagar efter räkenskapsårets utgång redovisa verksamhetsberättelse och den information som krävs avseende åtaganden gentemot finansdepartementet, skatteverket och statistiska centralbyrån.
 - Använda ren teknologi som undanröjer eller begränsar avfallsmängder, framför allt farligt avfall.

Nu också på Kuba?

Den internationella arbetsorganisationen, ILO har definierat de "fria" exportområdena (Export Processing Zones, EPZ) som "industriella frizoner med särskilda incitament för att locka utländska investerare, där det importerade materialet genomgår en viss grad av bearbetning innan det återexporteras". ILO har kritiserat dessa "friområden" i tredje världen för negativa makroekonomiska och sociala effekter med låga löner där arbetsköparna ostraffat kan bryta mot grundläggande arbetsrätt och öka utsugningen i svältlönefabriker. Under 2000-talet har sådana "friområden" snarare blivit regel än undantag och finns nu i över 130 länder i Asien och Latinamerika - på senare tid även i Afrika, framför allt i beklädnads- och elektronikindustrin, utan att bidra till någon positiv utveckling i världlandet.

Många frågar sig nu oroligt om det ska bli så nu också på Kuba som i över 50 år stått för en annan samhällsmodell och ideologi i världsdelen. Eller kan Kuba visa på en ny väg och utvinna de positiva makroekonomiska och sociala effekter som är målsättningen utan att offra de grundläggande principerna om rättvisa, jämlikhet och solidaritet?